

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 105217 21 Rev
Banjaluka, 08.02.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, vijeće u sastavu sudija: Senad Tica, kao predsjednik vijeća, Biljana Tomić i Tanja Bundalo, kao članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M. d.o.o. P., koga zastupa punomoćnik Z.J., advokat iz P., protiv tuženog N. d.o.o. L., koga zastupa punomoćnik A.T., advokat iz B., radi duga, vrijednost predmeta spora spora: 83.025,93 KM, i pravnoj stvari tuženog N. d.o.o. L., kao tužitelja, protiv tužitelja M. d.o.o. P., kao tuženog, radi raskida ugovora i isplate duga, vrijednost predmeta spora: 54.000,00 KM, odlučujući o revizijama stranaka izjavljenim protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 105217 21 Pž od 24.9.2021. godine, na sjednici održanoj dana 08.02.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija tužitelja se odbija.

Revizija tuženog se odbija u dijelu kojim se pobija odluka o protivtužbenom zahtjevu, a odbacuje u dijelu kojim se pobija odluka o tužbenom zahtjevu.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 105217 20 Ps 2 od 22.3.2021. godine obavezan je tuženi – protivtužitelj N. d.o.o. L. (u daljem tekstu: tuženi) da tužitelju - protivtuženom M. d.o.o. P. (u daljem tekstu: tužitelj), na ime duga, plati ukupan iznos od 22.135,81 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i to: na iznos od 8.208,92 KM od 25.9.2010. godine do isplate; na iznos od 3.380,00 KM od 27.9.2010. godine do isplate; na iznos od 2.665,00 KM od 30.9.2010. godine do isplate i na iznos od 7.881,89 KM od 01.10.2010. godine do isplate, te da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 16.965,00 KM.

Odbijen je zahtjev tužitelja za isplatu glavnog duga i troškova parničnog postupka preko dosuđenog iznosa.

Odbijen je protivtužbeni zahtjev tuženog, da se utvrdi da je raskinut ugovor broj: 998/10, zaključen dana 02.8.2010. godine, između tužitelja i tuženog i da se obaveže tužitelj da tuženom isplati iznos od 54.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 09.8.2010. godine do isplate, kao i zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 105217 21 Pž od 24.9.2021. godine, žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u odbijajućem dijelu tužbenog zahtjeva (stav 2. izreke prvostepene presude).

Žalba tuženog je djelimično uvažena i prvostepena presuda preinačena, tako što je obavezan tuženi da tužitelju, na ime duga, plati iznos od 8.331,33 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 08.6.2013. godine do isplate, i troškove parničnog postupka u iznosu od 1.944,00 KM.

Preko dosuđenog iznosa odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja.

Žalba tuženog je u preostalom dijelu odbijena i potvrđena prvostepena presuda u dijelu kojim je odbijen protivtužbeni zahtjev tuženog.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava žalbe, u iznosu od 1.312,50 KM.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu odluku u dijelu kojim je odbijen njegov tužbeni zahtjev preko dosuđenog iznosa, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se usvoji njegova žalba, te preinači i prvostepena presuda na način da se udovolji tužbenom zahtjevu u cjelini, a tuženi obaveže da mu nadoknadi troškove postupka, ili da se ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Drugostepenu odluku, blagovremenom revizijom, pobija i tuženi, u dijelu kojim je djelimično usvojen tužbeni zahtjev i dijelu kojim je u cjelini odbijen protivtužbeni zahtjev, takođe zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači tako da se u cjelini odbije tužbeni zahtjev, a usvoji protivtužbeni zahtjev, ili da se pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno postupanje

Nije odgovoreno na revizije.

Revizija tužitelja nije osnovana.

Revizija tuženog nije dozvoljena u dijelu kojim se pobija odluka o tužbenom zahtjevu, a nije osnovana u dijelu kojim se osporava odluka o protivtužbenom zahtjevu.

Predmet spora je tužbeni zahtjev tužitelja da se obaveže tuženi da mu, na ime duga, isplati iznos od 83.025,93 KM sa pripadajućom kamatom i troškovima parničnog postupka. Predmet spora je i protivtužbeni zahtjev tuženog da se utvrdi da je raskinut ugovor, bliže opisan u izreci prvostepene presude i da se obaveže tužitelj da mu isplati iznos od 54.000,00 KM, sa pripadajućom kamatom i troškovima postupka.

U toku postupka koji je prethodio donošenju nižestepениh presuda u odnosu na činjenično stanje, relevantno za odluku o tužbenom i protivtužbenom zahtjevu, utvrđeno je: da su dana 12.02.2009. godine tuženi, kao naručilac i C.B. d.o.o. L., kao izvođač, zaključili ugovor o izvođenju radova na tunelu S., za cijenu od 11.752,193,58 KM, kojim se tuženi obavezao da izvođaču uplati avans, obezbijedi dokumentaciju i gradilište, pribavi odobrenje za građenje i imenuje odgovorno lice posebnim rješenjem, a izvođač se obavezao da obezbijedi kvalitet radova, dostavi naručiocu dokaze o ugrađenim materijalima i konstrukcijama, vodi građevinski dnevnik i saraduje prilikom vođenja građevinske knjige, izvodi radove i imenuje odgovorno lice posebnim rješenjem; da su radovi na izgradnji navedenog tunela započeti 2009. godine; da je za šefa gradilišta ispred firme C.B. d.o.o. L. imenovan P.P., a da je za tehničkog rukovodioca građenja i kao nadzorni organ za podizvođače od strane tuženog imenovan D.V., o čemu svjedoče iskazi ovih lica, saslušanih u svojstvu svjedoka; da su 04.12.2009. godine C.B. L. (kao cedent), tužilac (kao cesionar) i tuženi (kao cesus) zaključili ugovor o ustupanju potraživanja koje je cedent imao prema cesusu u iznosu od 400.000,00 KM, a kojim je cesus prihvatio da u ime cedenta plati obavezu cesionaru; da su parnične stranke, dana 02.8.2010. godine zaključile

ugovor, prema kojem je obaveza tužitelja bila da na gradilište vrši isporuku svježe betonske mase i dizel goriva i obaveza tuženog da izvrši plaćanje za isporučeno; da je fakturisanje trebalo biti izvršeno na osnovu obostrano ovjerene građevinske knjige, sa početkom radova od 10.08.2010. godine i rokom trajanja od 3 mjeseca; da su C.E. d.o.o. L., kao naručilac i J.v. d.o.o P., kao podizvođač, dana 01.10.2010. godine zaključili ugovor o prepuštanju izvođenja ostatka radova na realizaciji gradnje tunela S., uz preciziranje daljih prava i obaveza; da je tuženi, dana 09.8.2010. godine dao nalog za prenos iznosa od 54.000,00 KM na račun tužitelja uz naznaku „uplata po ugovoru” i da ta uplata nije evidentirana kod tužitelja, dok kod tuženog jeste; da je tužitelj tuženom, na ime isporučene robe i pruženih usluga, dana 07.6.2013. godine fakturisao 14 računa-otpremnica, ukupne vrijednosti 83.025,93 KM; da je tuženi ove račune vratio, sa obrazloženjem da isti nisu sačinjeni saglasno ugovoru, odnosno da mu nije dostavljena uredno potpisana građevinska knjiga; da se fakture priložene uz tužbu i fakture dostavljene tuženom uz dopis od 07.6.2013. godine razlikuju u valuti plaćanja, da sporne fakture nisu knjižene u evidenciji tuženog, a kod tužitelja jesu i to na dan njihovog izdavanja, izuzev fakture broj: ... od 03.8.2010. godine, koja je knjižena dana 03.8.2018. godine; da je isporuka betona i dizel goriva od strane tužitelja izvršena C.E. na gradilište tunela S. i da je trajala od 30.7. do 27.8.2010. godine; da je u tom periodu tužitelj dostavio 304,50 m³ betona i isporučio 8.775,77 l dizel goriva; da je fakturisao i usluge prevoza i rada građevinskih mašina u ukupnom iznosu od 20.672,44 KM; da je fakturisao ukupno 83.012,76 KM, od čega se na isporuku betona odnosi 47.042,04 KM, isporuku dizel goriva 15.298,28 KM, usluge građevinskih mašina 4.889,50 KM i usluge prevoza 15.782,94 KM; da nije prezentiran građevinski dnevnik, kojeg je morao voditi naručilac (tuženi), kao izvođač građevinskih radova, a ne tužitelj, kao dobavljač robe.

Nalazeći da su parnične stranke bile u poslovnom odnosu po osnovu ugovora o kupoprodaji iz čl. 454. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 te „Službeni glasnik RS“ broj: 17/93 do 74/04 – u daljem tekstu ZOO) , i da je djelimično osnovan prigovor zastarjelosti potraživanja (član 374. ZOO), računajući da je rok zastare počeo teći od dana isporuke robe, a ne od dana kada je roba trebala biti plaćena, prvostepeni sud djelimično udovoljava tužbenom zahtjevu, uz obrazloženje da je tužitelj dokazao da je beton i dizel gorivo isporučio na gradilište podizvođaču i da je takva isporuka valjana u smislu odredbe člana 305. stav 2. ZOO, te da zahtjev za plaćanje računa izdatih na ime rada građevinskih mašina i prevoza nije osnovan, jer parnične stranke nisu dogovorile nikakav pravni posao u tom smislu, odnosno da je ugovor od 02.8.2010. godine podrazumijevao samo isporuku betona i dizel goriva.

Odlučujući o protivtužbenom zahtjevu prvostepeni sud je zaključio da je tužitelj ispunio svoju ugovorenu obvezu isporukom betona i goriva, i da nisu ispunjeni zakonski uslovi za donošenje odluke o raskidu ugovora, a ni za utvrđenje da je on raskinut po samom zakonu, shodno odredbi člana 125. stav 1. i 4. ZOO, da slijedom toga nema mjesta ni vraćanju iznosa od 54.000,00 KM, datog na ime avansa po osnovu tog ugovora, a osim toga da je potraživanje ovog iznosa i zastarilo, jer je uplata izvršena 09.8.2010. godine, a zahtjev za njegovo vraćanje stavljen u protivtužbi od 04.11.2013. godine.

Odlučujući o žalbama stranaka drugostepeni sud nalazi da je pogrešno računat početak roka zastare, odnosno da ga je trebalo računati od valute plaćanja naznačene na računima (a ne od dana isporuke robe (kako je pogrešno uradio prvostepeni sud), pa da prema tome potraživanje tužitelja na ime vrijednosti isporučenog betona i dizel goriva (u ukupnom iznosu od 62.331,33 KM) nije zastarilo, ali da je dio plaćen uplatom avansa od 54.000,00 KM, pa da slijedom toga za naplatu ostaje samo iznos od 8.331,33 KM, u kom smislu i preinačava odluku o tužbenom zahtjevu, dosuđujući tužitelju na ovaj iznos i pripadajuću zateznu kamatu od dana

padanja u docnju do isplate. Za preostali dio zahtjeva, koji se odnosi na naknadu za rad građevinskih mašina i prevoz, u ukupnom iznosu od 20.672,44 KM, nalazi (kao i prvostepeni sud) da tužitelj nije dokazao da za ovo potraživanje postoji bilo koji pravni osnov, pa da slijedom toga nema pravo da ga naplaćuje od tuženog.

U pogledu odluke o protivtužbenom zahtjevu, drugostepeni sud prihvata činjenična i pravna utvrđenja prvostepenog suda, pa u ovom dijelu odbija žalbu tuženog i potvrđuje prvostepenu presudu.

Odluka drugostepenog suda, u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev za iznos preko dosuđenih 8.331,33 KM (koji se pobija revizijom tužitelja), je pravilna i zakonita i nije dovedena u pitanje revizionim navodima tužitelja. Obrazložena je jasnim i logičnim razlozima koje u svemu prihvata i ovaj sud.

Parnične stranke nisu zaključile pismeni ugovor o pružanju usluga radom građevinskih mašina i za usluge prevoza, što priznaje i tužitelj. Bez obzira što za obavljanje tih poslova nije propisana obaveza zaključenja ugovora u pismenoj formi, kako ističe tužitelj, on ni na drugi način i drugim dokaznim sredstvima nije dokazao da je takav pravni posao zaključen između parničnih stranaka, odnosno da je on te poslove izveo po nalogu, u ime i za račun tuženog, uz obavezu tuženog da mu ih plati. Svjedok P.P., jeste govorio o ovim radovima, ali nije rekao da su oni izvršeni po nalogu tuženog i za njegov račun. Samo iskaz direktora tužitelja da je sve dogovarao sa gospodinom Č. (direktorom tuženog) i da je sve radio po njegovim telefonskim nalogima, bez drugih dokaza, ne može predstavljati valjan i čvrst dokaz na kojem bi se temeljio zaključak da su parnične stranke i povodom obavljanja ovih poslova imali poslovni odnos koji bi rezultirao obavezom tuženog da vrijednost tog posla nadoknadi tužitelju. Suprotno tvrdnji tužitelja, tuženi je prigovarao iskazu direktora tuženog, te je tokom čitavog postupka osporavao zahtjev tužitelja u ovom dijelu i postojanje bilo kakvog dogovora u vezi sa pružanjem usluga radom građevinskih mašina i prevozom. Svjedok P.P., prema utvrđenom činjeničnom stanju, nije bio šef gradilišta za tuženog (kako se pogrešno tvrdi u reviziji tužitelja) pa njegovi eventualni usmeni nalozi tužitelju da izvrši prevoz i neke radove građevinskim mašinama, ni na koji način ne uspostavljaju obavezu tuženog prema tužitelju u vezi sa naplatom tih usluga. Kod činjenice da tužitelj i tuženi nisu imali nikakvih drugih poslovnih odnosa osim ugovora zaključenog 02.8.2010. godine povodom isporuke betona i dizel goriva, neosnovano tužitelj navodi da je pogrešan zaključak drugostepenog suda da uplata iznosa od 54.000,00 KM od strane tuženog tužitelju predstavlja uplatu avansa po navedenom ugovoru, pa je ovaj iznos pravilno računat kao uplata dijela cijene za isporučenu robu (beton i dizel gorivo), kako je i dogovoreno ugovorom od 02.8.2010. godine.

Ni ostali navodi iz revizije tužitelja nisu mogli ishoditi drugačiju odluku o tužbenom zahtjevu, odnosno o odbijanju jednog njegovog dijela (preko dosuđenog iznosa od 8.331,33 KM, do traženih 83.025,93 KM) slijedom čega je revizija tužitelja odbijena temeljem odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP).

Revizija tuženog nije dozvoljena u dijelu kojim se pobija odluka o djelimičnom usvajanju tužbenog zahtjeva u iznosu od 8.331,33 KM.

Odredbom člana 237. stav 2. ZPP, propisano je da u privrednim sporovima revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 50.000,00 KM. Kada je tužbeni zahtjev izražen u novcu, kao vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude, uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva (član 316. stav 2. ZPP). Kamate, ugovorna

kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju se u obzir pri određivanju vrijednosti spora ako ne čine glavni zahtjev (stav 3. iste zakonske odredbe).

Predmetna parnica vodi se po dva zahtjeva (zahtjev iz tužbe i zahtjev iz protivtužbe), pa se u ovom slučaju vrijednost spora, odnosno vrijednost pobijanog dijela drugostepene odluke, određuje prema vrijednosti svakog zahtjeva - onog iz tužbe i onog iz protivtužbe, u smislu odredbe člana 318. stav 2. ZPP, jer je protivtužba (član 74. stav 1. ZPP) samostalna tužba koju tuženi (protivtužitelj) podnosi protiv tužitelja (protivtuženog) u parnici koja se protiv njega vodi povodom tužbe. Naime, iz procesne samostalnosti tužbe i protivtužbe, takođe proizlazi da se i pravo na izjavljivanje revizije po tužbi i protivtužbi cijeni zasebno.

U konkretnom slučaju, vrijednost drugostepene presude, u dijelu kojim je odlučeno o tužbenom zahtjevu i koji se pobija revizijom tuženog, iznosi 8.331,33 KM. Naime, obavezan je tuženi da tužitelju isplati taj iznos, sa pripadajućom zateznom kamatom čija vrijednost nije mjerodavna za računanje vrijednosti predmeta spora, a onda ni za računanje vrijednosti pobijane presude. Taj iznos ne prelazi vrijednost od 50.000,00 konvertibilnih maraka, koju naprijed citirana odredba ZPP propisuje kao uslov za dozvoljenost revizije, pa revizija tuženog u ovom dijelu nije dozvoljena.

Revident pogrešno smatra da je revizija dozvoljena i u ovom dijelu, a usput se poziva i na odredbu člana 237. stav 3. ZPP tvrdeći da i o ovom dijelu njegove revizije treba meritorno odlučiti „jer odluka o sporu zavisi od rješenja procesnopravnog pitanja važnog za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni, a koja se odnosi na striktnu primjenu odredbi Zakona o parničnom postupku... odnosno na dužnost suda da po službenoj dužnosti vodi računa o procesnim povredama u postupku, kao i sudsko vođenje samog postupka, koje se odnosi na ravnopravnost stranaka u postupku, vođenje računa o redosljedu procesnih radnji, kao i zloupotreba postupka od strane stranaka“, bez argumentovanog objašnjenja kako se išta od navedenog desilo pri donošenju pobijane odluke, a i da jeste od kakvog je to uticaja na ishod spora po tužbenom zahtjevu.

Ovakvi uopšteni navodi nisu mogli ishoditi dozvoljavanje revizije u navedenom dijelu. Osim toga, povodom istaknutih pitanja, i pod uslovom da je objašnjeno zašto bi njihovo rješavanje bilo značajno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, ovaj sud je, na različite načine, već zauzeo stav u brojnim ranijim odlukama.

Revident nije tvrdio da u pogledu ovih pitanja drugostepeni sudovi različito sude u istoj ili sličnoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, niti je na neki drugi način opravdao svoj zahtjev za dozvoljavanje revizije, pa je takvu reviziju, u odnosnom dijelu valjalo odbaciti, na osnovu odredbe člana 247. stav 1, 5. i 6. u vezi sa članom 237. stav 2. ZPP.

Dozvoljena je revizija tuženog, u dijelu kojim osporava nižestepene presude o odbijanju protivtužbenog zahtjev, ali nije osnovana.

Revizija tuženog u dijelu kojim osporava odluku o odbijanju protivtužbenog zahtjeva iscrpljuje se u tvrdnji da su bili ispunjeni svi uslovi da se udovolji njegovom zahtjevu za raskid spornog ugovora, a slijedom toga i zahtjevu za vraćanje uplaćenog avansa od 54.000,00 KM. Pri tome zaboravlja da konačno uređenim protivtužbenim zahtjevom nije ni tražio raskid ugovora, nego utvrđenje da je ugovor raskinut.

Ovakvi revizionni navodi nisu mogli ishoditi drugačiju odluku o protivtužbenom zahtjevu.

Navedenim ugovorom od 02.8.2010. godine ugovorne strane (tužitelj i tuženi) nisu dogovorile da će se ugovor smatrati raskinutim ako ne bude ispunjen u ugovorenom roku od tri mjeseca. Budući da se radi o isporuci betona i dizel goriva, ni priroda posla ne upućuje na zaključak da je došlo do raskida ugovora po samom zakonu, u smislu odredbe člana 125. stav 1. i 4. ZOO, kako ispravno obrazlažu i nižestepeni sudovi. Dakle, kako nije bilo mjesta raskidu predmetnog ugovora, ni na zahtjev tuženog, kao jednog od ugovarača, a ni utvrđenju da je ugovor raskinut po sili zakona, nema mjesta primjeni ni odredbe člana 132. ZOO, koja govori o učincima raskida – da svaka strana ima pravo da traži vraćanje onog što je dala u ispunjenju raskinutog ugovora (stav 2. navedene zakonske odredbe), temeljem čega tuženi traži vraćanje uplaćenog avansa od 54.000,00 KM.

Pored toga, ovdje se radi o dvostranoobavezujućem ugovoru. Tužitelj je trebao isporučiti robu (beton i dizel gorivo), a tuženi isplatiti kupoprodajnu cijenu. Kako je naprijed navedeno i kako slijedi iz obrazloženja nižestepenih presuda, taj ugovor je djelimično i realizovan. Tužitelj je isporučio robu koja je bila predmet ugovora i to na lice mjesta, na gradilište (kako je ugovoreno), koju je primio podizvođač tuženog sa kojim je on imao ugovor o izvođenju radova na tunelu S.. Ta roba je iskorištena za izgradnju tunela, čiji je glavni izvođač bio tuženi. Prema tome, ima se, shodno odredbi člana 305. stav 2. ZOO, smatrati da je beton i dizel gorivo isporučeno tužitelju, jer je on ovu robu i iskoristio u gradnji predmetnog tunela. Jednako tako se uplaćeni avans od 54.000,00 KM, saglasno odredbama predmetnog ugovora, imao uračunati u plaćanje dijela kupoprodajne cijene za isporučenu robu, kako je pravilno uradio drugostepeni sud, uz obrazloženje koje u svemu prihvata i ovaj sud.

Kod takvog stanja stvari, nije bilo mjesta usvajanju protivtuženog zahtjeva i obavezivanju tužitelja da tuženom vrati uplaćeni avans što je bio krajnji cilj protivtužbe.

Kako je drugostepeni sud na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, relevantno za odluku o protivtužbenom zahtjevu, pravilno primjenio materijalno pravo - odredbe ZOO koje govore o raskidu ugovora i posljedicama raskida, te kako naprijed navedeni razlozi čine neosnovanim i navod revidenta da je pobijana presuda utemeljena na povredama odredaba parničnog postupka – reviziju tuženog je valjalo odbiti u ovom dijelu, na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Senad Tica

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić